



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 119/2019-43

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 9. júna 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Martina Vernarského a sudcov Ivana Fiačana a Petra Straku (sudca spravodajca) prerokoval prijatú ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátskou kanceláriou HÁJOS & Partners, s. r. o., Hlavná 5599/3a, Dunajská Streda, v mene ktorej koná konateľ a advokát Mgr. Zsolt Csirik, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Komárno v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 216/2011 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Komárno v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 216/2011 porušené boli.

2. [REDACTED] priznáva finančné zadost'učinenie v sume 1 500 € (slovom tisícpäťsto eur), ktoré je Okresný súd Komárno povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Komárno je povinný uhradiť [REDACTED] trovy konania v sume 346,26 € (slovom tristoštyridsaťšesť eur a dvadsaťšesť centov) na účet Advokátskej kancelárii HÁJOS & Partners, s. r. o., Hlavná 5599/3a, Dunajská Streda, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania okresného súdu a argumentácia sťažovateľky

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 119/2019-22 z 19. novembra 2019 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Komárno (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 216/2011 (ďalej aj „napadnuté konanie okresného súdu“).

2. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti doručenej ústavnému súdu 28. mája 2019 uviedla, že v napadnutom konaní vedenom pred okresným súdom, v ktorom je sťažovateľka v procesnej pozícii žalobcu, o ochranu osobnosti s náhradou nemajetkovej ujmy dochádza k zbytočným prieťahom. Poukázala na to, že predmetné konanie začalo na základe žaloby z 1. augusta 2011 doručenej okresnému súdu 4. augusta 2011.

3. Sťažovateľka nespokojná s priebehom súdneho konania adresovala 4. septembra 2015 sťažnosť okresnému súdu s tým, že od podania žaloby v roku 2011 okresný súd nevydal v danej veci žiadne rozhodnutie. Okresný súd v odpovedi na sťažnosť uviedol, že predmetný stav bol zapríčinený z dôvodu opakovanej zmeny zákonného sudcu. Sťažovateľka podala sťažnosť na priet'ahy v konaní okresnému súdu aj 16. septembra 2016. Poukázala na nevydanie meritórneho rozhodnutia a zmeny zákonných sudcov. Podpredsedníčka okresného súdu vo svojej odpovedi sťažnosť vyhodnotila ako nedôvodnú.

4. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti popísala priebeh napadnutého konania s tým, že okresný súd na pojednávaní 25. októbra 2016 rozhodol vo veci rozsudkom tak, že žalobu zamietol. Proti rozsudku podala sťažovateľka odvolanie, o ktorom rozhodol odvolací súd tak, že rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

5. Sťažovateľka vytkla, že od podania žaloby do podania ústavnej sťažnosti okresný súd „*predmetný spor s konečnou platnosťou nevyriešil, ba po zrušení jeho rozsudku nevydal v merite veci žiadne rozhodnutie, ani nedošlo k vytýčeniu pojednávania*“. K tomu ústavný súd uvádza, že v súčinnosti s okresným súdom zistil, že vo veci bol 7. mája 2019 vyhlásený rozsudok (v čase začatia konania pred ústavným súdom neprávoplatný) a 28. októbra 2019 vyhlásil okresný súd dopĺňací rozsudok, ktorý je doručovaný stranám konania. Sťažovateľka tiež konštatovala, že na vzniku a pretrvaní nežiaduceho stavu v dĺžke napadnutého konania majú podiel predovšetkým nedostatky v činnosti okresného súdu, čo viedlo k zbytočným priet'ahom v konaní.

6. Na základe uvedených skutočností sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že okresný súd v napadnutom konaní porušil jej základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, aby prikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných priet'ahov a zaplatiť sťažovateľke finančné zadosťučinenie vo výške 2 520 €, ako aj náhradu trov konania.

II.

Vyjadrenie odporcu

7. Ústavný súd 21. novembra 2019 vyzval predsedu okresného súdu na vyjadrenie k podanej ústavnej sťažnosti. Vyjadrenie k veci zaslal ústavnému súdu 30. decembra 2019 zákonný sudca JUDr. Arpád Pastorek, ktorý k veci poskytol vyjadrenie:

«Žalobkyňa sa domáhala opakovane niekoľkých zmien žaloby, popri týchto zmenách doručila ešte aj špecifikácie zmeny petitu žaloby počas konania, ktoré zmeny petitu doručovala na začiatku vytýčeného termínu pojednávania. Táto jej prax je zrejmá z č. l. 86, keď súd navrhnutý petit mal založený na č. l. 83 doručený súdu na pojednávaní dňa 23.04.2013, rovnako je zrejmá z č. l. 175 pred termínom pojednávania 09.03.2016 prostredníctvom svojho advokáta a napokon na č. l. 305 zmena petitu, č. l. 341 - špecifikácia petitu rovnako sa vzťahuje k termínu pojednávania dňa 06.03.2019. Okrem toho počas konania doručovala zmeny petitu žaloby, resp. špecifikáciu na č. l. 83 zmena petitu, č. l. 152 špecifikácia petitu, č. l. 175 zmena petitu, č. l. 180 zmena petitu. špecifikácia petitu na č. l. 191, č. l. 305 zmena petitu, č. l. 341 - špecifikácia petitu. Z uvedených skutočností sa domnievam, že je diametrálny rozdiel medzi tým, ak je súd braný na zodpovednosť za to, že vo veci nerozhodol, avšak musí rozhodnúť, aj keď je účastník absolútne nečinný a medzi prípadmi sťažovateľky, ako je uvedené vyššie, keď žalobkyňa zastúpená advokátom neprispela k urýchleniu súdneho konania, ale vyššie uvedeným postupom, a to doručenými zmenami žaloby, špecifikáciami zmien žaloby na pojednávaní, postup súdu explicitne, ak nie bránila tak aspoň sťažovala. Z uvedeného dôvodu prosím, aby aj ÚS SR prihliadol k takémuto konaniu žalobkyne.

Domnievam sa, že je veľkou škodou neznalosť hraničiaca so zavádzaním autora tejto sťažnosti, keď 28.05.2019 doručí sťažnosť na ÚS SR a na str. 6. v ods. III. poukazuje na to, že sťažovateľ sa domnieva, že doba 8 rokov a 7 mesiacov je ničím neospravedlniteľný, a v závere toho istého odseku ešte aj zvýrazní tučným typom písma: „... súd v predmetnom konaní okrem vydania jedného rozhodnutia v roku 2016 nevydal v merite veci žiadne rozhodnutie.“, rovnako na str. 5. (z hora v 4. riadku) uviedol, že od 1.08.2011 do dňa rozhodnutia 25.10.2016 nevyniesol meritórne rozhodnutie.

K uvedenému potrebujem poznamenať, že za obdobie od 4.8.2011 do 28.5.2019 nie je 8 rokov a 7 mesiacov, ale len 7 rokov a 9 mesiacov, avšak nepomerne zarážajúcejšia je skutočnosť, že podľa sťažovateľky za toto obdobie mal súd meritórne rozhodnúť len jedenkrát (t. j. od 04.08.2011 do doručenia sťažnosti na ÚS SR dňa 28.05.2019), keď je zrejmé, že súd rozhodol okrem rozhodnutia dňa 25.10.2016, po návrate spisu z KS Nitra dňa 16.02.2018 meritórne po 14,5 mesiaci aj dňa 07.05.2019. Súd rovnako rozhodol aj doplnčiacím rozsudkom dňa 27.9.2019 (nakolko v časti priznanej nemajetkovej ujmy súd priznal žalobkyňi nárok v sume 1.000,- EUR, avšak opomenul uviesť, že vo zvyšku súd žalobu zamietal), ktoré rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť dňa 14.11.2019. Sťažovateľka v procesnom postavení žalobkyne v konaní ani voči rozsudku, ktorý bol vyhlásený dňa 07.05.2019, ako ani voči doplnčiacemu rozsudku z dňa 27.9.2019 nepodala odvolanie.

Žalobkyňa v podanej ústavnej sťažnosti, a to na strane 6 zdola v 2. odseku namietla: „Existenciu zbytočných prietahov v konaní teda nemôže sám o sebe vylúčiť ani fakt, že v predmetnej veci okresný súd určité úkony vykonal.“

Vo vzťahu k tejto skutočnosti považujem za relevantné uviesť, že sťažovateľka, a autor sťažnosti nerozlišuje medzi zbytočnými prietahmi a právne významnými prietahmi, ku ktorým podľa môjho názoru s poukazom na obsah spisového materiálu zrejme nemohlo dôjsť, k čomu si dovoľujem poukázať na názor bývalého sudcu ÚS SR JUDr. J. Drgonca, ktorý vo svojej knižke: „Ochrana ústavnosti ÚS SR“ na strane 269-270, poukazuje vo vzťahu k čl. 48 ods. 2 Ústavy SR na tú skutočnosť, že pojem zbytočné prietahy je autonómny pojmom a nemožno ho vykladať a aplikovať len s ohľadom na v zákone ustanovené lehoty na vykonanie toho ktorého úkonu. Ústavný súd založil doktrínu: „významných prietahov“, a to znamená prietahov istej kvality, ktorá je rozdielna od zbytočných prietahov, a preto na porušenie ústavy nestačí, ak prietahy sú zbytočné, lebo ani zbytočné prietahy nemusia mať neústavný charakter, ak nie sú významnými prietahmi, a poukázal na nasledovné staršie judikáty I. ÚS 63/00, I. ÚS 86/02, III. ÚS 336/04, resp. vyššie uvedený judikát I. ÚS 381/2014-11 z dňa 9. júla 2014 a dodal, že o týchto skutočnostiach súd rozhodne podľa všetkých okolností danej veci.

Sťažovateľka v podanej ústavnej sťažnosti namietla postup súdu s poukazom na rozhodnutie KS Nitra, ako je zrejmé zo strany 4, že nevykonal navrhnutý dôkaz

predložený žalobkyňou z DVD a CD záznamu, OS Komárno vo svojom rozhodnutí z roku 2016 sa vysporiadal s dôvodmi, pre ktoré uvedené dôkazy nevykonal, nakoľko objektívne nebolo zaručené, že žalobkyňou predložený záznam môže prispieť k jednoznačnému a nespochybniteľnému objasneniu relevantných skutkových okolností z celého galavečera piesní z 24.11.2010 a to napriek zákonnej možnosti podľa čl. 16 ods. 2 CSP, podľa ktorého platí, že súd pri prejednávaní a rozhodovaní veci nezohľadňuje skutočnosti a dôkazy, ktoré boli získané v rozpore so zákonom, ibaže vykonanie dôkazu získaného v rozpore so zákonom je odôvodnené uplatnením čl. 3 ods. 1, podľa ktorého pri konkurencii dvoch chránených práv a to práva žalobkyne podľa § 11 na ochranu jej osobnosti, kedy malo dôjsť v značnej miere k zníženiu jej dôstojnosti alebo jej vážnosti v spoločnosti s právom žalovaného podľa § 12 ods. 1 Obč. zák. na vyhotovenie jeho obrazového a zvukového záznamu... sa smú vyhotoviť alebo použiť len s jeho privolením. Ďalej na pojednávaní samotná žalobkyňa, na otázku súdu akým spôsobom boli získané uvedené DVD resp. CD, resp., kto vyhotovil uvedené nosiče informácií, uviedla, že nevie označiť osobu ktorá záznam vyhotovila a tieto DVD a CD nosiče jej boli hodené len do schránky, rovnako súd prihliadol aj ku skutočnosti, že v minulosti bol už dodaný jeden DVD nosič, ktorý bol delený na samostatné celky, (z č. l. 20 súdneho spisu), z čoho možno mať za to, že tento obrazový záznam netvorí jeden kompaktný celok a môže byť výsledkom aj „počítačovo spracovanej montáže“, zrejme by bolo potrebné v tomto smere vykonať ďalšie finančne nákladné a časovo zdĺhavé dokazovania napr. z odvetvia Fonoskopie (či sa so záznamom manipulovalo alebo nie, či sa záznam upravoval, resp. na zodpovedanie iných otázok) aby sa tieto záznamy mohli považovať za dôveryhodné dôkazy, avšak podľa súdu takýto postup v konaní by bol v rozpore s čl. 8 Civilného sporového poriadku, podľa ktorého súdy sú povinné prihliadať aj k princípu hospodárnosti konania, keď sa nedala vykonať ani verifikácia týchto DVD, resp. CD záznamov (porovnaním s autentickým záznamom vyhotoveným zo strany na to oprávnenej osoby) napriek iniciatívnej snahe súdu z minulosti, ako je zrejmé z dotazu súdu z č. l. 172 a odpovede z č. l. 174 súdneho spisu, kedy súd požiadal Obec [REDACTED] o oznámenie, či v obci je obecná televízia, ktorá si mohla vyhotoviť vlastný úplný záznam z celého Galavečera, resp. iná inštitúcia, ako je to napr. v prípade vyhotovených záznamov z rôznych chránených priestranstiev za účelom zabezpečenia ochrany osôb a ich majetku, atď. Ako je zrejmé z písomnej odpovede na č. l. 174 súdneho spisu, v obci [REDACTED] nie je

funkčný kanál obecnej TV, záznam z uskutočneného Galavečera piesní z dňa 24.11.2010 nemajú k dispozícii. Súd za prítomnosti informatika súdu, a asistentky súdu zistil, že predmetný záznam je delený na určité väčšie, resp. menšie celky (kedy existovala samostatná stopa na zvuk aj obraz) z hľadiska rozsahu a je zvukový záznam nekvalitný, je možné prehrať obraz len trhane, t. j. nie je ako jeden celok, z čoho možno mať za to, že jednak nie je tu záruka autenticity záznamu so skutočnosťou preukázanou zdrojom, osobou, inštitúciou, ktorá tento záznam vyhotovila. Na základe uvedený preto súd mal za to, že prehratím záznamov dodaných na DVD nosiči, resp. CD nosiči, by nedošlo k objasneniu rozhodujúcich skutkových okolností nevyvrátiteľnými dôkazmi a preto tento dôkaz pred svojím rozhodnutím v r. 2016 nevykonal až následne na základe zrušovacieho rozhodnutia KS Nitra, pred svojím rozhodnutím v roku 2019.

Ďalej chcem poukázať vo vzťahu k sťažnosti sťažovateľky na strane 6. posledný odsek: „... priznanie primeraného finančného zadosťučinenia a náhrady nemajetkovej ujmy...“ na skutočnosť, že z dôvodu postupu súdu v tomto konaní je z doterajšieho obsahu spisu zrejmé, že súd vo veci postupoval v súlade s platným Obč. súd. por. (za obdobie od podania žaloby dňa 04.08.2011 do 30.06.2016), keď platila aj zákonná povinnosť, z ktorej možno odvodiť tzv. spoluzodpovednosť strán sporu za výsledok súdneho konania a to podľa § 6 Obč. súd. por. v spojení s § 101 ods. 1 Obč. súd. por. a čiastočne aj podľa § 120 Obč. súd. por. Podľa citovaných ustanovení zákona platí, že súdy v konaní postupujú v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania tak, aby ochrana práv bola rýchla a účinná, tak ako na to poukázal ÚS SR vo svojom náleze čís. kon.: III. ÚS 69/20111-25 z ktorého rozhodnutia vyplýva, že na jednej strane je tu povinnosť súdu postupovať v konaní tak aby ochrana práv a bola rýchla a účinná, ale zrejme nie je možné neprihliadať ku skutočnosti, že túto zákonnú povinnosť si súd mohol splniť podľa § 6 Obč. súd. por., (ktoré ustanovenie predstavuje generálnu povinnosť) v spojení s §101 ods. 1 Obč. súd. por., § 120 Obč. súd. por. len v súčinnosti so všetkými subjektmi zúčastnenými na konaní. Nie však tak ako som to na strane 1. v závere uviedol, že... žalobkyňa doručenými opakovanými zmenami žaloby, opakovanými špecifikáciami žaloby na pojednávaní, postupu súdu ak nie bránila tak aspoň sťažovala. Vo vzťahu k existencii zbytočných prieťahov v konaní považujem za dôležité uviesť, že zdĺhavosť konania a rozhodovania súdu je sankcionovateľná len v tom prípade, keď sa o tomto návrhu nerozhodne do doby, ktorá ešte nie je v rozpore s čl. 48 ods. 2 Ústavy

SR a s účelom ústavného práva na súdnu ochranu, ako je zrejmé z publikácie bývalého predsedu ÚS SR Doc. JUDr. Jána Mazáka: „Základy občianskeho procesného práva“ vydaného vydavateľstvom IURA EDITION z roku 2002, str. 122-123. Z rozhodnutia Ústavného súdu SR nález z 7.11.2002 - PL. ÚS 25/01 jednoznačne vyplýva, že je priet'ahom aj to, ak v konaní súd veľmi rýchlo rozhodne a odvolací súd spis vráti z dôvodu, že je potrebné vec ešte došetrit' a teda súd síce môže rozhodnúť v takto určenej lehote, ale nerozhodol by so znalosťou všetkých skutočností, ktoré si mal zistiť. Preto podľa súdu možno len súhlasiť s rozhodnutím ústavného súdu i v tom, že v snahe maximálne urýchliť súdne konanie nemožno ísť tak ďaleko, aby rýchlosť konania mala alebo mohla mať za následok porušenie základných zásad obč. práva a to práva na spravodlivý proces. Preto v zmysle čl. 6 Dohovoru má právo na spravodlivý proces v demokratickej spoločnosti také významné miesto, že ho nemožno obetovať účelu, ktorý posväcuje zákonné ustanovenie maximálnej lehoty na rozhodnutie súdu.»

III.

Právomoc ústavného súdu a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva

8. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

9. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejedaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

10. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a obsahom práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k označeným právam v zásade identické.

11. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu je účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (v primeranej lehote) v jeho všeobecnom poňatí odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia príslušného štátneho orgánu (II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96, I. ÚS 55/97, I. ÚS 57/97, I. ÚS 10/98, I. ÚS 34/99, III. ÚS 20/00, II. ÚS 12/01, I. ÚS 89/02, I. ÚS 47/03, IV. ÚS 59/03, IV. ÚS 205/03). Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (v primeranej lehote) sa splní až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadne svojich práv (pozri napr. II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96, II. ÚS 22/96, II. ÚS 48/96, I. ÚS 55/97, I. ÚS 57/97, I. ÚS 92/97 a I. ÚS 10/98). Ústavný súd v tejto súvislosti opakovane zdôraznil, že čl. 48 ods. 2 ústavy v relevantnej časti ustanovuje imperatív, ktorý platí pre všetky súdne konania a ktorý vyjadruje predovšetkým záujem o to, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu, pretože jeho predlžovanie sa môže v konečnom dôsledku prejavovať ako odmietnutie výkonu spravodlivosti (PL. ÚS 25/01).

12. Ústavný súd teda akcentuje, že pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej konštantnej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ (I. ÚS 24/03, II. ÚS 66/03, IV. ÚS 15/03), pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným rozhodnutím“ (III. ÚS 127/03). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr

odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

13. „Základné právo na prejednanie veci bez zbytočných prietahov a v primeranej lehote patrí k tým právam, ktoré zásadným spôsobom spolupodmieňujú spoločnosťou vnímaný stupeň právnej istoty a jeho dodržiavanie je jednou zo záruk posilňovania dôvery občanov v právo a justíciu. Obsah právneho poriadku musí byť rovnako záväzný pre občanov aj pre štát, a to nielen vo svojej abstraktnej podobe, ale predovšetkým konkrétne pri výkone súdnej moci.“ (nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. IV. ÚS 193/03 z 15. októbra 2003).

14. Povinnosť súdu a sudcu konať vo veci bez prietahov vyplývala do 30. júna 2016 z ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý bol s účinnosťou od 1. júla 2016 zrušený a počnúc týmto dňom je úprava civilného sporového, civilného mimosporového a správneho súdneho konania predmetom Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), Civilného mimosporového poriadku a Správneho súdneho poriadku.

15. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietahov podľa právnej úpravy účinnej do 30. júna 2016 vyplývala z § 6 OSP, ktorý súdu prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupoval tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prerokovaná a rozhodnutá, ako aj z § 117 ods. 1 OSP, podľa ktorého bol sudca povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov, a z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

16. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietahov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expresis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie

prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Tento základný princíp konania je premietnutý do ďalších ustanovení Civilného sporového poriadku so zohľadnením osobitostí jednotlivých druhov konaní. Napríklad povinnosť súdu konať bez priet'ahov vyplýva z § 157 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania, z ustanovení § 153 CSP o sudcovskej koncentrácii konania, ďalej z ustanovení § 168 – § 172 CSP o predbežnom prejednaní sporu a následkoch neprítomnosti strán, aj z § 179 ods. 1, podľa ktorého pojednávanie vedie súd tak, aby sa mohlo rozhodnúť spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania a účel tohto zákona, alebo § 183 ods. 1 prvej vety, podľa ktorej pojednávanie sa môže odročiť len z dôležitých dôvodov.

17. Priet'ahy v konaní či nečinnosť orgánu verejnej moci sú ústavným súdom hodnotené ako iný zásah orgánu verejnej moci, ktorý môže byť jedno či viacrázový, protiprávny a zároveň aj protiústavný útok týchto orgánov proti základným ústavou zaručeným právam (slobodám), ktoré v čase rozhodovania ústavného súdu predstavuje významné ohrozenie právne existujúceho stavu, pričom taký útok sám osebe nie je výrazom (výsledkom) riadnej rozhodovacej právomoci týchto orgánov alebo ich riadneho postupu. Z uvedenej fakticity musí preto následne vyplynúť, že dôsledkom popísaného zásahu orgánu verejnej moci (jeho pasivity) nemožno čeliť inak než ústavnou sťažnosťou a na ňu nadväzujúcim nálezom ústavného súdu.

18. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04). Teda záver o tom, či dĺžka konania je ešte primeraná a či už nie je, možno formulovať vždy s ohľadom na faktory, ktorými bolo konanie bezprostredne ovplyvnené,

pričom pri posudzovaní dôvodnosti tvrdenia o porušení základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (rovnako tak aj pri práve na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) je nutné ku každej veci pristupovať individuálne a zvažovať, či s ohľadom na okolnosti prípadu ide o priet'ahy neodôvodnené, t. j. či sú pričítateľné súdu. Toto právo totiž nie je dotknuté, ak sú priet'ahy spôsobené výlučne konaním účastníka, prípadne ak ide o vec, keď dĺžka konania zodpovedá jej zložitosti. V takých prípadoch trvanie konania istú dobu spravidla nie je nedôvodné a potreba zásahu ústavného súdu nie je daná. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa [Comingersoll S.A. (Veľká komora), Sürmeli proti Nemecku (Veľká komora), Záborský a Šmáriková proti Slovenskej republike, rovnako tak aj I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07)]. Naostatok aj ESLP vo svojich rozhodnutiach (rozsudok ESLP vo veci H. proti Francúzsku z 24. 10. 1989, rozsudok ESLP vo veci Katte Klitsche de la Grange proti Taliansku z 27. 10. 1994 a rozsudok ESLP vo veci Scordino proti Taliansku č. 1 z 29. 3. 2006) viackrát vyzdvihol dôležitosť správy súdnictva bez priet'ahov, ktoré môžu ohroziť jeho účinnosť a dôveryhodnosť.

19. Zbytočné priet'ahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08). Rovnako tak môže zapríčiniť porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy aj nesprávna činnosť štátneho orgánu (II. ÚS 33/99).

20. Ústavný súd tiež poznamenáva, že v praxi sa vyskytujú aj priet'ahy, ku ktorým dochádza až po vydaní rozhodnutia, pretože síce už bolo v konaní rozhodnuté, avšak rozhodnutie nebolo sťažovateľovi doručené, resp. nenadobudlo právoplatnosť. Je preto potrebné skúmať aj dĺžku konania, ktoré nebolo právoplatne skončené, hoci prípadne už mohlo byť vo veci rozhodnuté (napr. rozsudky ESLP vo veciach Zarembová proti

Slovenskej republike z 23. 11. 2010, bod 19, Sirotňák proti Slovenskej republike z 23. 12. 2010, bod 28, Bubláková proti Slovenskej republike z 15. 2. 2011, bod 18).

IV.

Posúdenie vecí ústavným súdom

IV.1 Právna a faktická zložitosť vecí

21. Pokiaľ ide o zložitosť prípadu, môžeme hovoriť o skutkovej alebo právnej zložitosti. Môže ísť napríklad o vec, v ktorej vystupuje viacero strán (rozsudok ESĽP vo veci H. proti Spojenému kráľovstvu z 8. 7. 1987) alebo v ktorej je potrebné zabezpečiť rôzne dôkazy [rozsudok ESĽP vo veci Humen proti Poľsku (Veľká komora) z 15. 10. 1999]. Zložitosť prípadu môže taktiež súvisieť s prítomnosťou medzinárodného prvku (rozsudok ESĽP vo veci Neumeister proti Rakúsku z 27. 6. 1968). Z judikatúry ústavného súdu ďalej vyplýva, že skutkovo a právne zložitý je iba také konanie, ktoré si na posúdenie skutočností, na ktoré treba odborné znalosti, vyžaduje ustanovenie znalca s osobitnými odbornými znalosťami, resp. spoluprácu znalca s inými odborníkmi – konzultantmi (IV. ÚS 28/05).

22. Predmetom konania je konanie podľa § 11 a nasl. zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov, ktoré spadá pod bežnú a pravidelnú rozhodovaciu prax všeobecných súdov.

IV.2 Správanie účastníka konania

23. Správanie účastníka konania je ďalším kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

24. Pri hodnotení tohto kritéria musí ústavný súd v prvom rade poukázať na to, že v predmetnej veci ide o sporové konanie ovládané dispozičnou (prejednávacou) zásadou. V rámci tejto zásady je to práve účastník konania, ktorý sa na súd obracia v snahe ochrániť

svoje práva či už spravidla majetkového alebo osobnostného charakteru, pričom sám vo svojom podaní, ktoré je návrhom na začatie konania, vymedzuje predmet ďalšieho postupu súdu (na rozdiel od nesporných konaní ovládaných vyhľadávacou zásadou). Uvedené považuje ústavný súd za potrebné zvýrazniť, nakoľko je v predmetnej veci neprehliadnuteľná procesná aktivita sťažovateľky ako účastníčky konania (za účinnosti OSP)/strany konania (za účinnosti Civilného sporového poriadku), ktorá svoj žalobný návrh počas konania niekoľkonásobne menila a upravovala (celkovo 10-krát). Táto jej procesná aktivita determinovala povinnosť okresného súdu sa s takýmto návrhom vysporiadať zákonom predpokladaným spôsobom, pretože žalobný návrh definuje predmet konania, od ktorého následne súd odvíja aj vykonávané dokazovanie vo veci z dôvodu naplnenia potreby vysporiadať sa s predmetom konania

25. Teda k posudzovaniu otázky dĺžky konania a jej primeranosti (resp. neprimeranosti) ústavný súd opakovane pripomína, že túto nemožno vyjadriť numericky, pričom záver o tom, či dĺžka konania je ešte primeraná alebo nie, možno formulovať vždy s ohľadom na celkovú dĺžku konania a na faktory, ktorými bolo konanie bezprostredne ovplyvnené, pričom je nutné ku každej veci pristupovať individuálne a zvažovať, či s ohľadom na okolnosti prípadu ide o prietahy neodôvodnené, t. j. či sú pričítateľné súdu, a teda zakladajúce porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy alebo aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Toto právo totiž nie je dotknuté, ak sú prietahy spôsobené výlučne konaním účastníka/sťažovateľa, prípadne ak ide o vec, keď dĺžka konania zodpovedá jej zložitosti. V takých prípadoch trvanie konania spravidla nie je nedôvodné a potreba zásahu ústavného súdu nie je daná (v tejto súvislosti napr. uznesenie ústavného súdu o odmietnutí ústavnej sťažnosti pod č. k. IV. ÚS 34/2020-23 z 28. 1. 2020).

IV.3 Postup okresného súdu v napadnutom konaní

26. Ide o tretie hodnotiace kritérium, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

IV.3.1 Obdobia nečinnosti okresného súdu v napadnutom konaní

27. Okresný súd v napadnutom konaní postupoval spočiatku bez priet'ahov a v pravidelných intervaloch vec pojednával (pojednávania konané 10. februára 2012, 15. mája 2012, 15. januára 2013 a 1. októbra 2013). Na druhej strane je možné okresnému súdu vytknúť to, že medzi jednotlivými pojednávaniami boli dlhšie časové úseky v trvaní 7 a 9 mesiacov, ktoré sú z hľadiska posudzovania plynulosti postupu okresného súdu v napadnutom konaní na hrane ústavnej udržateľnosti (pri posudzovaní namietaného porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru). K tomu istému záveru ústavný súd došiel aj pri hodnotení postupu okresného súdu v napadnutom konaní v období od 21. januára 2016, keď bolo pojednávanie odročené z dôvodu neprítomnosti žalovaného a pojednávanie nariadené na 9. marec 2016 muselo byť odročené z dôvodu nedodržania zákonnej lehoty na prípravu pojednávania zo strany zákonného sudcu, pričom okresný súd vo veci pojednával až 25. októbra 2016, teda po ďalších 7 mesiacoch. Postup okresného súdu je však na druhej strane kompenzovaný mnohopočetnou neustálenou procesnou aktivitou sťažovateľky smerujúcou k zmene/úprave žalobného petitu, s ktorou sa okresný súd musel vysporiadať a niekoľkonásobne o nej rozhodovať (pozri bod 22 až 24). Od konania pojednávania 1. októbra 2013 zaznamenal ústavný súd v postupe okresného súdu priet'ah v trvaní 1 roka a 6 mesiacov, keď (pravdepodobne z dôvodu zmeny zákonného sudcu) okresný súd v napadnutom konaní mal pojednávať až 16. apríla 2015, pričom pojednávanie nariadené na tento deň bolo odročené z dôvodu žiadosti právnej zástupkyne žalovaného. Z rovnakého dôvodu sa nekonalo ani pojednávanie nariadené na 11. november 2015. Na podklade týchto zistení ústavný súd identifikoval v postupe okresného súdu v napadnutom konaní priet'ah v trvaní 1 roka a 6 mesiacov spočívajúci v úplnej nečinnosti okresného súdu.

IV.3.2 Obdobia neefektívnej činnosti okresného súdu v napadnutom konaní

28. V rámci tohto kritéria ústavný súd identifikoval obdobie neefektívnej činnosti okresného súdu od 25. októbra 2016, keď na pojednávaní bol vyhlásený rozsudok

sp. zn. 7 C 216/2011 z 25. októbra 2016, ktorým okresný súd žalobu zamietol. Jeho zrušenie v odvolacom konaní Krajským súdom v Nitre a vrátenie veci na ďalšie konanie v dôsledku nevykonania sťažovateľkou požadovaného dokazovania ústavný súd hodnotí ako neefektívnu činnosť v trvaní od 25. októbra 2016 do 16. februára 2018, keď bol súdny spis vrátený na okresný súd. Na podklade týchto zistení ústavný súd identifikoval v postupe okresného súdu v napadnutom konaní prieťah v trvaní 1 roka a 3 mesiacov spočívajúci v neefektívnej činnosti okresného súdu.

29. Ústavný súd poukazuje na to, že otázka množstva vecí, personálne a organizačné problémy súdu nie sú v zásade ústavne významné pre posúdenie toho, či došlo k zbytočným prieťahom v konaní (I. ÚS 19/00, I. ÚS 39/00, I. ÚS 28/01, I. ÚS 50/01, I. ÚS 55/02, I. ÚS 108/02, I. ÚS 38/03, III. ÚS 399/2011). Nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prieťahy v súdnom konaní (I. ÚS 127/04, II. ÚS 311/06, rovnako tak aj Ústavný súd Českej republiky IV. ÚS 392/2005, IV. ÚS 358/1998).

30. Opakované zmeny zákonného sudcu, ktoré spomaľujú konanie z dôvodu, že nový sudca sa musí s vecou oboznámiť, štát nezbavujú jeho povinnosti týkajúcej sa primeranej lehoty (rozsudok ESLP vo veci Lechner a Hess proti Rakúsku z 23. 4. 1987). Opakované pridelovanie predmetnej veci zákonným sudcom na prerokovanie a rozhodnutie teda nemožno považovať za relevantnú procesnú aktivitu všeobecného súdu, pričom táto aktivita je dôsledkom iných, s konaním bezprostredne nesúvisiacich skutočností – napr. personálne zmeny na okresnom súde, práceneschopnosť zákonného sudcu a pod. (II. ÚS 444/2014).

V.

V.1 K bodu 1 výroku nálezu

31. V zmysle § 133 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, v náleze uvedie, ktoré základné práva a slobody boli porušené, ktoré ustanovenia ústavy, ústavného zákona alebo medzinárodnej zmluvy boli porušené a akým právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené základné práva a slobody. Ústavný súd zruší rozhodnutie alebo opatrenie, ktorým boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa.

32. Ústavný súd na základe vykonaného posúdenia (bod IV odôvodnenia) dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

V.2 K bodu 2 výroku nálezu

33. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

34. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (I. ÚS 15/02, III. ÚS 10/02, III. ÚS 17/02, I. ÚS 257/08, III. ÚS 45/2012, IV. ÚS 132/2012, I. ÚS 70/2012).

35. Sťažovateľka požiadala o priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 2 500 €. Ústavný súd v prípade okresného súdu identifikoval obdobie nečinnosti v trvaní 1 roka

a 6 mesiacov a obdobie neefektívnej činnosti v trvaní 1 roka a 3 mesiacov, spolu dobu priet'ahov v napadnutom konaní v trvaní 2 rokov a 9 mesiacov. Z celkovej doby trvania napadnutého konania okresného súdu 7 rokov a 9 mesiacov tak pripadá na dobu priet'ahov časový úsek v trvaní 2 rokov a 9 mesiacov, čo predstavuje 1/3 z celkového času konania. Vzhľadom na to, že okresný súd v napadnutom konaní postupoval z celkovej posudzovanej doby konania priet'ahovo v 1/3, vychádzajúc zo svojej judikatúry (IV. ÚS 535/2013, I. ÚS 582/2015, I. ÚS 54/2016, I. ÚS 760/2016, I. ÚS 611/2017, IV. ÚS 21/2018, I. ÚS 44/2018, IV. ÚS 95/2018, I. ÚS 341/2018, III. ÚS 187/2018, IV. ÚS 64/2020) priznal sťažovateľke v súlade s princípom spravodlivosti a berúc do úvahy všetky okolnosti prípadu finančné zadost'učinenie vo výške 1 500 €.

V.3 K bodu 3 výroku nálezu

36. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

37. Ústavný súd priznal sťažovateľke trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom, pozostávajúce z odmeny advokáta za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2019, a to prevzatie a príprava zastupovania a písomné podanie sťažnosti ústavnému súdu. Vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 2 v spojení s § 3 ods. 1 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2019 1/6 z výpočtového základu zo sumy 980 €, čo predstavuje za jeden úkon právnej služby odmenu v sume 163,33 € a 9,80 € režijný paušál, v celkovej súhrnnej sume 346,26 €. Z týchto dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto nálezu.

38. S poukazom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, sa pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumie jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. júna 2020

Martin Vernarský
predseda senátu